

Keresztury szavalógála versajánló

Keresztury Dezső versválogatás

KI HISZI EL?

Feljegyeztük, mi elhőmpölygött s visszatérült. Csak komisz tréfa volt, abszurd komédia?
Díszmagyarok hámjába fogott millió pária,
kit zászlók, cigánybanda, marhavagonos bankettküldött
pestis-frontokra; aztán az a sok rémült pitiáner-vezér, aki
egyszerre csak nagy lett, államférfivá ébredt: perc-
emberkéek hada nyüzsgött elő, piócák egy már vére-folyott
nemzeten, a haza nevében ittak, ahogy
szövetkeztek titkos társaságokba csődült szélhámosok,
szavaltak és a fájdalomtól örültemberek hitték, hogy újra
övék lesz az ország
s nem látták, hogy az ügyesek mindenükből kifosztják; keresztény
humanizmust prédikáltak tokás,
sikkasztó nagyurak, - a többi hallgatás...
Mocsárban nőttünk fel, jaj mennyi keserű tapasztalás
nevelt! Légszomj-erezetü
lelkünk alig kezdett eszmélni s ránk omolt a hadakba
szervezett téboly vegytiszta mocska és vértengerbe dőlt.
Ki magyarázza, mért szüntmeg? S megszünt-e amíg újul
ami okozta? — Négy lábra állt az ember és
ragadozhatott:
marhavagonok s újra csak vagonok, vagonok... Ki hiszi el
milyen volt a kor, amit túlélünk?!

LÁBADOZÓ

1

Milyen volt nálatok a tél? Érezted e
a szél szagát, ahogy leszáll a hegy felől az
alkonyat tar fái közt s mint tört üveg peng...
Izlelted e a hó csipke-pelyheit
szétmállva szádon s bennük, honnan végtelenseregben
úsznak, a vadon éj fűszerét?
Cserépkályhátok volt-e? Nyitott ajtajánláltál-e
röpködő fényt hullni bútorok

elnyúlt árnyaira? Rózsálló jégvirág
tűzszirma hajnallott-e rád? Törtél-e szűzhavasmezők közt,
úttalan uton a nyár
termését őrző présházak felé; meleg
tenyérrel langyosítva, kóstoltál- e bort
izes, színes, tüzes cseppben, mely oly betelt, gazdag s
magával azonos, mint egy virág?

2

Mért kérdezem? Már mindent, mi elmondható elmondtunk:
tudhatnám! De ha kérdezlek: élsz; másként e kopár fény
sem élő, sem halott magány szűk szemhatárán vész el:
messze vagys havas táj dermed benned is, nem mozduló
élet egyhangu síkja, úttalan világ, melynek áttetsző,
hályogos ködös egén sötét madár száll lassan: kék
árnyéka, mita ritka fényű óra vet, kíséri, mint
lassúdva járó szívemet az elmúlás
sejtelve. Messze vagy. Mint ócska kellék, jár a hold.
A mozdulatlan éj ölén a képzelet szurdokba bukva
csak a szűkülő teret érzi
– vergődik bár s szorong, halkulva fájszivem,
ahogy kihül és megkövül a kő.

3

Álmodlak, ahogy jössz a kertben; hópihéklibegnek
válaldon; érzem, hajamra is rászürkül néhány. Vált
a kép: rian a tó,
a hó megrokkán: könnye csorduló patak; az áttelelt
rügyek fakadnak: újuló szivemmel érzem: újítja
magát ideg, velő, sejt bennem is. Mivégre? Még
tovább kell türve próbálnunk az éveket, miket
túlélni s új sebekre élni túl
sok már? Úgy volna jó újulni, mint növény, madár,
szél, emberként is: emlék, képzelet, vágy s helytállás
guzsában is olyan futás körén, ahogy a csillagok;
kihúnyni, fel- ragyogni, válni s bonthatatlan
keringeni; -
és elaludni könnyü karjaid között.

MÉLYÜLŐ ÖRVÉNY

I

Oly szépet álmodtam veled: édes
örömmel öleltél;

s ahogy borzongva felébredek,tél lett,
szürke, jeges tél.

Süllyedj vissza velem:
jobb ennél százszor az álom;forró, szép
szerelem vár ottan a léthei tájon...

2

Azt mondtad: „Maradj meg nekem,mint én
neked”;
s szónál több volt,
mit csendesen mondott szemed.

Megállt s úgy él a pillanatazóta
bennem,
mint lemezen a mozdulat:képpé
meredten.

Nem, ne így maradj meg nekem,bár tiszta,
szép:
egy percre betelt életem emlékekép: -
Úgy maradj, mint szárnyalóvágó:
égve, bátran
élő, hamvadó s lángoló megújulásban.

3

Mint fű, virág, széna a réten,
mint fény s homály a messzeségben,mint friss
havon a szűz fehérség, mint borús tájon a
nehéz ég,-
ahogy a hang dallammá növe lesz szép, s az
újszülött magával hozza vesztét, ahogy az öröm
mélyén fájdalom van
s kiengesztelődés a bánatalomban: mint
szükségszerű, kifürkészhetetlen rend a
világban, úgy élsz életemben.

4

Az évek múlnak, s múlhatatlan
nyomuk bennünk marad;
életünk bomlik s bonthatatlan
örök-egy pillanat.

Súgta, mondta, zengve dobolta
a szívünk, hogy szeret;
mint vad láng lobogtatta volna
életem életedet;

S ha egymást meggyötörni vitt a
dúlt vér, tépett ideg
kéz, szó fordulva csapott vissza,
magát sebezve meg.

Kín, szenvedély kiforr, letisztul,
elnémul s névtelen
van, mint a lét, mely létezik, túl
szavakon, tetteken.

Az évek múlnak s múlhatatlan
nyomuk egymásba vész.
Életünk bomlik s bonthatatlan:
együtt csonka-egész.

ENNYI MARADT

Megtanultál hallgatni, még én is;
felhorgadnunk nem szabad.
Leszálltunk a legmélyebb sötétig, őrizzük,
mi megmaradt.
Az a Mont-Blanc-fény csak a sötétség mélységbe veszti
régi fényét.

Talán a szív, melyben a csendbeszéd
némesága zeng magába zár
és együtt hallgatva megintfeledjük
városi kint,
percekre bár.

A kert kerünk: lankás orom, az ősz
nap opál ködbe von,
hajad ragyog, körülöttünk
tündérezene, fölöttünk ég: világ
tere s a csillagok.

Ha azt hiszed, csak áldozat vagy:
háborodj fel, védj magad:
van mihez mérned!
Kaptál, adj tovább valamit, magányodon csak
az segít:
nézd az egészet!

MINDVÉGIG

Szép volt bátran a magasba hágni, mindig
toronyíránt, mélység a s meredély közt, táguló
látóhatárral, kristály-szédületben, a világ
s képzeletünk egymást növelő lobogásával...
Más így, lassú serpentineken, félárnyú fák között,
ápoltságokon, ahol szavunk halk nesz csupán a szélés lombok
susogásában.

Marad még néhány termő évünk, hogy amit az örült
század érlelt bennünk: gyümölcs legyen, utódok kedves
étke s példája majd? Ez most már az aszályos-nyirkos
ősz: kihagyó szív, törékeny gondolat, dadogó beszéd,
pusztító mániák szaka.
S a tél? Eltűnünk s nélkülünk gazdátlaná lesz, ami
voltunk, megkeseredve bomlóemlék.

Lehet, hogy másoknál korábban adottlépcsőt alánk a
sors, de ónos-jeges idővel terhelte előnyünk; azután
szakadékba, léttelen létbe lökött hány jó társat!
Ki csillag volt körülöttünk, s lett kísértve, hullva,
sajogva hozzánk csapódó csóva, ha nem nagy
messze hunyorgóhideg fény. Most, hogy időt ad még
a kor s új lehetőséget, talán késő már.
Lassul a vér, megcsorbul az értelem éle,
az érzés hamuval, füsttel lobban el.

De miért?
Kétségbeesésünk azon, hogy az életbeli rendérvényes
ránk is? Válasszuk inkább, ahogy
a példázatban, a meglévők javát! Fölfelé vihet alanka is!
Ha erős, ki tevékenyen tud várni
s érik az ősz parádés bomlásában. Ezért óvjuk, míg el
nem vétetik türelmünk s tiszta, bár törékeny
azonosságunk önmagunkkal.

PARTON

1

Elhagyottan sejlik a víztükörbazaltszin
fellegek alatt,
ház, kert, lanka ázik türelemmel, eső
könnye suhog az ablakon, nem látszik a
tulsó part, ha van.

Tompa dobpergés meg-megszakítva:várhatom,
mikor szólítanak engem; villámlik, dördül-
porlik egy-egy sortűz: most már csak efajta
híreket hoz a hang.

Csatkos őszi fák közül néhány
feketezöld fenyő nyújtja hiába kolduló kezét:
a nyirfák aranypéznz-lombja lehullt,a
párnahajakba szelidült griffek
és visszanező szarvasok között a felsajgó emlék
filléreit hullathatnám tenyerükbe talán.

2

Én éle- e vagy valami más, mindnyájunknál
nagyobb erő?
Ugy lehet, egy-egy villanás azt jelzi, hogy ami
jó sarjadás, korhadás,
az életet újra szülőérthetetlen varázs, a
pusztító, növelő
pezsdülés, megszokáscsak ő:
az ömlő tér: az idő.

3

Éjfélre kitisztult; némán járok a
változatlan fényű csillagok alatt a
villasoron;a tuskeszederbozót
helyén villanyfény udvarai,az
oszlopok között
árnyékom megrövidül-kinyúlik.

Platánok-szegte uton elfoszlik,
alakot ölt az a dermedt arc:
belőlem támad
az urnából kikelő árny, a
tünékeny-komoly, rebbenő-
lágymosoly,
a törten is felsuhanó szárny.

Aki elment is itt maradt:
 érett gyümölcs a fárul, úgy hull,
 hogy folytatásul
 kijelölt álca csak; akarja,
 nem akarja
 tovább él, mint mit a magbazar valami
 hatalmasabb.

Ki kellene lépni a hektárral, naptárralmért
 emberi rend köreiből
 oda, hol egy az idő, tér; úgy lehet nincs is
 alakváltás, csak a mindentmagába foglaló
 létezés van: vágyódva azt kívánjuk,
 lenne bár túl a törvény és szabadság korlátain is!

Ős sejtelveink üzenik, hogy
 oda térünk meg mindannyian; bárjobb
 volna már ideleenn-fenn dallammá vagy
 kristállyá válni;- de mire jók gyönyörű
 látszatok csonkitva rendtevő,
 kínnal engesztelő szimmetriái?!

Mindennek holdudvara nő, ágboga, görcse:
 kúsza szövevény;alig értem, ahogy mások
 se értik életem tanuságtételét; hiszen,
 ha merevgörccsé kövül a hűség,
 már élni is árulás.

Magánbeszéddek egyre pörébb fonalait
 bogozzák-tépik a Párkák az áttekinthetetlen
 Mindenségben.Sejt nő-pusztul, atom,
 csillag kering egykedvűn, saját törvénye
 szerint.

Ki töri össze rajtam a kovás közönybe lapuló
 kín a csigahéját? Bár tudnád Te halálod mély
 ölén átelküldeni a gúzsoldó zokogás
 kegyelmét!

MÁRCIUSI HÓ

A hajlatban nyílik a mandula,
a tetőn késő március hava:

az elmúlt éjjel hozta s szórta lea hátráló
észak lehellete;

a visszaütő tél, mely hidegen megsuhintja
forrósodó szívem,

s a könnyü széllel húsen csapja át az olvadó
hó nyers, fanyar szagát.

Mély, néma csend. A véghetetlen églehúti vágy,
kín, szenvedély tüzét.

Mint ha a réten felhő szárnya száll, egy
sóhajtásnyit megborzong a táj,

de fenn a hó felizzik hirtelen:lángol a
hajló nap fényeiben,

s mint sarjadó rügyet a nedv, olyanbizalom tölt
el: megadom magam,

mert virágzó fák, kristály hó felettlátom
esthajnalcsillag szemedet.

SZÉTBOGOZHATATLAN

A bor, amit a kertben termesztettünk,őrizzze meg
az agyagos talaj

hűsét, a nyarat, mely alig volt: eltűnt,
a lány napot, a lombok zöldarany
fényét: kristállyá sűrűsödött bennünk,
a zeng, mindig új meg új futam.

Mi minden van benn szétbogozhatatlan!amivel
tán soha be nem telünk.

Emlékké mállik? Bármely pillanatbanitt
van, ha szólunk, valóság megint: őrzi mi
még feszes bőrünk alatt van,

s megsúgja mit tegyünk.
Nyelvem hegyéről ha torkomra csordúl,
íz, illat jelentéssé lényegül;
kettőnknek lesz jókedvünk; nem a bortúl: a
fénytől, mi ott pihen legbelül;
mit tőled kaptam sok ajándékon túlörömmel
vállalt végzetül.

KORTALAN

Én nem számláltam, csak átéltem őket:
huszonöt év azért mult el olyan könnyen
fölöttem, szinte nyomtalan;- és nem maradt
utána gennyedő seb. Pedig csak néha
ringott napsütésben; inkább sikátorra szűkült
a táj;-
s hogy ami elmúlt, mosolyogva fáj: csak
azért fájhat így, mert veled éltem.
Benned telt férfikorra ifjúságom:
azért szállhattam vad idők felett,
mert megőriztél, ahogy lehetett,
te: mindennapi életem s halálom.
Kortalan élsz hát bennem: teljesen.
Te is így őrizz engem, Kedvesem!

NEGYVEN ÉV

Negyven év! Negyven év!
Rajta túl is mennyi még,
ami kétszer? -: tizszer számít:
lángmocsárban járva állig;-
vér mocskolja ami szép,
börtön-vágy a messzeség.

Mennyi szó! Mennyi szó!
gyors madár, tavalyi hó;
több, amit a csend beszél elteli
fénnel, teli éjjel.
Egész életünk bíró:
csak a tett, ha rossz, ha jó!

Mennyi ut! Mennyi ut!
Bárha szívből szívbe fut,
tele csellel, tele gánccsal,
szakadékon, poklon által.
Háborognak háboruk,
az véd, segít, aki tud.

Mennyi gond! Mennyi gond! Hol
az igaz mérleg, mondd, mely
megméri pontos fokkal, ki kit
szeret szebben jobban? túró
helytállás? bolond játék? hú szív?
vak porond?

Negyven ág, negyven ág!
egybefűzve sátrat ad;
tartja ez, ha az letörne,
összefonva mindörökre. Együtt
teljes, egy világ, nyiljék rajt
még sok virág!

CSEREBERE

Felleg selymét felhajtva
hág a nap a hajnalba; én is
kelek álmomból,
szívem könnyű kedvvel szól;
nem búcsúzik, ott marad,
bár eloldom lovamat.
Engem szólits engemnek, téged
hívlak tégednek.

Áll előttem három út,
messze városok, faluk.
Merre menjek? Hol járok
magas hágó, mély árok;
ködnevelő alkonyat
borzongatva csalogat.
Hívj hát engem engemnek, én meg
téged tégednek.

Egyik úton szűz bárány, nap,
hold, csillag a szarván, másikon
az éjszaka bújdosása, kalandja,
harmadikon ha mennék
ki tudja, hova lennék.
Őrizz engem engemnek, tégedet
én tégednek.

MAGÁNY

Lehet: hormonjaim harmónikus működésében
történt rövidzárlat,
s a feszültség, mely oldást nem találhatsz
értelmetlen a gyanus

eszmerajzásban, vagy a csalfa hus
erőlködik, hogy ügyes praktikákat
alkalmazva kísértse meg, mit állhatki a
lélek, ha eljut csillagos

révületben a lét határán túlra,
s fölhéjazva mind új meg új világbalátja,
mi ott van, ahol a magány

már akkora, hogy mint a Nap kigyúlva
Mindenséget is magába zárja,
mert nincs benn mérték, szerkezet, arány.

HAGYJÁTOK!

Jön már a kutyaidő: fukaron
foamhoz verném minden percemet, hogy
leckém bevégezzem, míg lehet; ily
illenék, különben romhalom marad csak:
tálcumom elveszett.

De új utakra kísért a vadon,
s bár lelki furdalásban reszketek, test,
lélek árja mint a fürgeteg
sodor, leszíjjazván se nyughatom,
elcsábítanak apró s nagy istenek.

„Kerítsd be végre kerted!”: hallgatoma
biztató pörlekedéseket,
zavar is a keserű élvezet
tudni, hogy mindig nyitott házamon
tolvajként forognak kalóz szelek.

Érzem: itt az utolsó alkalom, de
átnézek tolvaj kezek felett: fakad
forrás a kimerült helyett.
Hagyjátok hát szétszórnom szabadon,
amitől mindig gazdagabb leszek.

VÁRAKOZVA

Sokáig jöttünk-mentünk
céltudattal, céltalan; átléptünk
metsző árnyékokon,
nagy kövekre álltunk; szelek ha elültek
kődökbe méláztunk, hidak
korlátjára dőlve, mindig
szomjaztatóbb némaságban, mert
zölden is porban
lankadozott a lomb; - sehogysem eredt
meg a kegyelem esője: szikföldre hullt a
lélek-törmelék idegen városokban s a
Dunaparton.

Esett, persze, hogy esett is, de oly
természetesen jött
üdítése a villámmal teli záporok
idején, hogy észre se vettük, bár
gyakran megsűrösödtek, mint kiket
ottfeledtek, a fellegek; jég késsel, hó
pólyával a tél sebzett, kötözött;
nemegyszer vérünkbe vegyült a
szakadó vér.

Fontosnak vélt foglalatosság
tajtékában – Eredj templomba! – küld mosta
gyermeki emlék; a templom üres,
nyirok-hús félárnyékban
sáppadt oltárok, örökmécs,
mintha a másvilágról;-
s csak futóhomok, ingerült, olthatatlan
szomjúság, meg egy tétova hang:
- Légy türelemmel magad iránt is,
füttyüressz SS-ek, pörök, toronyházak szorongásában, s
ha nem áll füttyre száz, fohászkodj: valahol indul a felhő!

LE-FÖL

AZ UTAS MEGÁLL

[I]

A szélben
pörög pár gyűrt papírdarab:
egy rongy plakát felszökik éppens
egy lucskos fecnire lecsap,

aztán forognak szépen a
kialvó alkonyfényben,
akárha mögém hanyatló ifjuságom
mozivásznán, egy maszkabálon.

Állok az esőfüggönyök
lucskos szinfalai
között: mintha csak valami
parancsra várának, hogy rám omoljanak; vagy
épp tanakszanak:
azt jelzi-e fölöttünk az ég fényshivatagábanuszó
Nap szófukar magányával,
hogy ami látszik nincs és
ami készül egy kozmikus kézlegyintés
visszatükröződése: szándék,
mi tán ha megvalósul,
mindig másképp,-

ahogy a lapos, gyürekes korongnak tudottFöld
égitestté lett, gömbcsillagok
társa, a Semmi pályváján futó kavics;-de
lehet a pályvából parittyá is.

[II]

Az utas megáll, szembenéz
mikor élet-halál a tét
s elvágná mint eret a kés
értelmét a kétségbeesés:
megérti, a lapot miképp,
kik mért vetik igy-osztva szét, és
tudja, kitérne rég
nincs mód, vakon jön a sötét:
akkor, mint utját a kilótt sörét,
akaratába veszi végzetét.